

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2020.14.20>

СТРУКТУРА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТИВНИХ ПУБЛІЧНИХ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ

Чуб Антон Володимирович,
кандидат юридичних наук,
здобувач кафедри адміністративного
та господарського права
(Запорізький національний
університет,
м. Запоріжжя, Україна)

У науковій статті досліджено структуру адміністративно-правового механізму захисту суб'єктивних публічних прав приватної особи. Визначено, що адміністративно-правовий механізм захисту суб'єктивних публічних прав приватної особи є складовою частиною адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод особи. Метою дослідження є здійснення характеристики структури адміністративно-правового механізму захисту суб'єктивних публічних прав приватної особи. Обґрунтовано доцільність розуміння під адміністративно-правовим механізмом забезпечення прав і свобод приватної особи системи засобів, що є складовими елементами системи впливу на суспільні відносини та визначені чинним законодавством України нормами гарантії реалізації цих прав (захист прав та інтересів у адміністративного порядку, захист за допомогою адміністративної відповідальності, захист прав та інтересів особи у порядку адміністративного судочинства). Нормативно-правовим базисом здійснення адміністративного оскарження визначено сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини, що виникають із приводу реалізації фізичною чи юридичною особою права на оскарження рішень, дій і бездіяльності органів виконавчої влади шляхом подання скарги до органу виконавчої влади (посадової особи), уповноваженого здійснювати їх розгляд і вирішення. Інституційною складовою частиною адміністративно-правового механізму захисту суб'єктивних публічних прав визначено систему органів державної влади та місцевого самоврядування. Обґрунтовано, що адміністративно-правовий механізм захисту суб'єктивних публічних прав приватної особи є теоретичною конструкцією, що містить у своїй структурі нормативний базис, системно-суб'єктний склад і формальний порядок здійснення адміністративно-правових заходів у сфері превентивної охорони та захисту й відновлення порушених публічних інтересів. Проблемами забезпечення ефективності реалізації адміністративно-правового механізму захисту суб'єктивних публічних прав є відсутність нормативно-правового регулювання здійснення адміністративних процедур, правозастосовчі прогалини регламентації здійснення владними суб'єктами дискреційних повноважень тощо.

Ключові слова: адміністративне оскарження, захист, механізм, реалізація, суб'єктивні публічні права.

**STRUCTURE OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL MECHANISM
OF PROTECTION OF THE SUBJECTIVE PUBLIC RIGHTS OF A PRIVATE PERSON**

Chub Anton Volodymyrovych,
Candidate of Law,
Applicant at the Department of
Administrative and Commercial Law
(Zaporizhzhia National University,
Zaporizhzhia, Ukraine)

The scientific article examines the structure of the administrative and legal mechanism for the protection of subjective public rights of an individual. It is determined that the administrative-legal mechanism of protection of subjective public rights of an individual is a component of the administrative-legal mechanism of ensuring the rights and freedoms of an individual. The purpose of this study is to characterize the structure of the administrative and legal mechanism for the protection of subjective public rights of the individual. The expediency of understanding under the administrative-legal mechanism of ensuring the rights and freedoms of an individual is necessary to understand the system of means that are components of the system of influence on public relations and the definition of current legislation of Ukraine to ensure the implementation of these rights. administrative liability, protection of the rights and interests of the person in administrative proceedings). The normative-legal basis for the implementation of an administrative appeal is a set of legal norms governing public relations arising from the exercise of the right of an individual or legal entity to appeal against decisions, actions and omissions of executive bodies by filing a complaint to the executive body (official) to consider and resolve them. The institutional component of the administrative and legal mechanism for the protection of subjective public rights is the system of public authorities and local self-government. It is substantiated that the administrative-legal mechanism of protection of subjective public rights of an individual is a theoretical construction, which contains in its structure the normative basis, system-subject composition and formal procedure of administrative-legal measures in the field of preventive protection and protection and restoration of violated public interests. Problems of ensuring the effectiveness of the implementation of the administrative-legal mechanism of subjective public rights are the lack of legal regulation of administrative procedures, law enforcement gaps in the regulation of the exercise of discretion by the authorities, etc.

Key words: administrative appeal, protection, mechanism, implementation, subjective public rights.

Постановка проблеми. Адміністративно-правовий механізм захисту суб'єктивних публічних прав приватної особи є складовою частиною адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод особи. Під адміністративно-правовим механізмом забезпечення прав і свобод приватної особи необхідно розуміти систему засобів, що є складовими елементами системи впливу на суспільні відносини та визначені чинним законодавством України гарантії реалізації цих прав (захист прав та інтересів у адміністративного порядку, захист за допомогою адміністративної відповідальності, захист прав та інтересів особи у порядку адміністративного судочинства) [1, с. 19].

Стан наукової розробки проблеми. Варто виділити наукові розробки таких вчених, як В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, В.І. Васильєва, О.В. Гончарук, Б.М. Дронів, С.П. Погребняк, Р.В. Сивий, В.М. Селіванов, В.В. Галуцько, Р.А. Калюжний, М.П. Кунцевич, Ю.О. Легеза, С.В. Савченко, О.М. Вінник, Є.В. Курінний, В.К. Колпаков, Т.О. Коломоєць, А.Я. Курбатов, С.Т. Гончарук та ін. Однак у дослідженнях представ-

ників адміністративної науки відсутнє комплексне дослідження особливостей адміністративно-правового захисту суб'єктивних публічних прав приватної особи.

Метою дослідження є здійснення характеристики структури адміністративно-правового механізму захисту суб'єктивних публічних прав приватної особи.

Виклад основного матеріалу. Особливостями адміністративно-правового механізму захисту прав, свобод та інтересів приватної особи є його чотирирівневість, що містить у собі нормативний, інституційний, адміністративно-процедурний (управлінський) та адміністративно-правозастосовний складники; саме поєднання таких складових частин є гарантією забезпечення невіддільним суб'єктам адміністративного права можливостей реалізації ними своїх прав, свобод та інтересів [2, с. 33].

І.О. Грибок визначає, що сутність оскарження рішень органів виконавчої влади в адміністративному порядку є формою позасудового захисту прав і свобод фізичних і юридичних осіб, що порушені рішеннями, діями та бездіяльністю органів виконавчої влади [3, с. 56–60]. Інститут адміністративно-правового захисту прав приватної особи у порядку адміністративного оскарження, за обґрунтуванням І.О. Грибка, складається із: а) норм, що законодавчо встановлюють реалізації права особи на оскарження рішень, дій і бездіяльності органів виконавчої влади; б) норм, зміст яких встановлюють форму і порядок реалізації приватною особою можливості здійснення адміністративного оскарження; в) норм, що визначають принципи адміністративного оскарження; г) норм, які регламентують порядок здійснення адміністративного провадження за скаргою, а також визначають порядок оскарження рішення, прийнятого за результатом розгляду скарги; д) норм, що визначають суб'єктів і порядок здійснення окремих видів контролю за дотриманням законодавства, яке регламентує адміністративне оскарження; е) норм, що встановлюють підстави та види юридичної відповідальності учасників адміністративного провадження за скаргами [3, с. 56–60].

Визначення такого розуміння нормативно-правового базису здійснення адміністративного оскарження дозволяє його визначити як правовий інститут, що є сукупністю правових норм, які регулюють суспільні відносини, котрі виникають із приводу реалізації фізичною чи юридичною особою права на оскарження рішень, дій і бездіяльності органів виконавчої влади шляхом подання скарги до органу виконавчої влади (посадової особи), уповноваженого здійснювати їх розгляд і вирішення [3, с. 55–56]. І.О. Грибок обґрунтовує авторський висновок, що наявність механізму адміністративного оскарження дозволяє забезпечити вирішення адміністративно-правового конфлікту (спору) між фізичною чи юридичною особою й органом виконавчої влади. Тому характер адміністративно-правових спорів, їхні особливості визначають специфіку інституту адміністративного оскарження. Сутність адміністративно-правового спору визначається його характерними ознаками: 1) підставою виникнення адміністративно-правового спору є публічно-управлінські відносини; 2) суб'єктний склад відносин адміністративно-правового спору визначається наявністю органу державної влади чи місцевого самоврядування; 3) предметом адміністративно-правових спорів є рішення, дії чи бездіяльність одного із суб'єктів (переважно владних суб'єктів) адміністративно-правових відносин; вони пов'язані з уявленням однієї зі сторін адміністративно-правових відносин, що її права чи законні інтереси порушуються якимось чином; 4) врегулювання адміністративно-правового спору вимагає визначення чіткої регламентованої процедури, дотримання певної процесуальної форми реалізації, дотримання принципу стадійності врегулювання (подання скарги на рішення, дію чи бездіяльність владних суб'єктів тощо) [3, с. 55–56].

Отже, реалізація захисту суб'єктивних публічних прав приватної особи вимагає наявності *нормативної* складової частини, що відображається у системі адміністратив-

но-правових норм, застосування яких забезпечує участь невіддільних суб'єктів адміністративного права у відносинах владно-управлінського характеру. Іншими словами, цей рівень є джерельно-правовою базою здійснення адміністративно-правового захисту суб'єктивних публічних прав приватної особи.

Найвищий рівень нормативно-правового регулювання адміністративно-правового механізму захисту суб'єктивних публічних прав приватної особи складає сукупність законодавчих актів.

Передусім право на адміністративне оскарження закріплюється положеннями конституційних норм. Відповідно до ч. 5 ст. 55 Конституції України визначено, що «кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань» [4]. Як підкреслює О.Ф. Андрійко, конституційне закріплення права на оскарження визначає його як суб'єктивне право, що створює певні юридичні гарантії його реалізації [5, с. 16; 6, с. 27–35]. Крім того, конституційне закріплення права на оскарження визначає гарантування його реалізації на підставі порушення норм прямої дії.

Отже, до характерних ознак інституту адміністративного оскарження належить те, що його реалізація дозволяє визначити форму та зміст процедури позасудового врегулювання вирішення адміністративно-правового спору (конфлікту) між приватною особою та суб'єктом владних повноважень.

Таким чином, передумовою для реалізації права на адміністративне оскарження є наявність адміністративно-правового (публічно-правового) спору. І.О. Грибок взагалі відзначає, що адміністративний порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності пріоритетною метою його реалізації має саме врегулювання публічно-правового спору [3, с. 20–25]. До моменту внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) наявною була ситуація нормативної невизначеності категорії «публічно-правового спору» чи синонімічної до неї поняття «адміністративно-правовий спір» [7].

Відповідно до чинної редакції КАС України обґрунтовано уточнене розуміння публічно-правового спору, сутнісною ознакою якого визначено не тільки наявність спеціального суб'єкта – суб'єкт, котрий «здійснює публічно-владні управлінські функції», неналежним чином виконує покладені на нього повноваження, в т. ч. делеговані, а й додатково підкреслюється, як зазначає А.Л. Правдюк, що до публічно-правових спорів належать конфлікти, які виникають у сфері надання адміністративних послуг [8].

Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 4 КАС України встановлюється, що під публічно-правовим спором необхідно розуміти спір, у якому:

– хоча б одна сторона здійснює публічно-владні управлінські функції, в т. ч. на виконання делегованих повноважень, і спір виник у зв'язку із виконанням або невиконанням такою стороною зазначених функцій;

– хоча б одна сторона надає адміністративні послуги на підставі законодавства, яке уповноважує або зобов'язує надавати такі послуги виключно суб'єкта владних повноважень, і спір виник у зв'язку із наданням або ненаданням такою стороною зазначених послуг;

– хоча б одна сторона є суб'єктом виборчого процесу або процесу референдуму і спір виник у зв'язку із порушенням її прав у такому процесі з боку суб'єкта владних повноважень або іншої особи [9].

Варто підкреслити, що реформи системи адміністративного законодавства виявили доцільність відмови від суб'єктних характеристик публічно-правових спорів як пріоритетної категорії у встановленні сутності того чи іншого правового конфлікту і необ-

хідність визначення його сутності через розуміння його предмету, що підтримується і представниками юридичної науки (Л.Б. Сало, І.Я. Сенюта, Н.Є. Хлібороб, А.М. Школик, Н.В. Янюк та ін.) [10, с. 60–63].

Відмова від пріоритетності суб'єктного критерію у визначенні сутності правового конфлікту вимагає звернення уваги на його предметну характеристику. Для адміністративно-правових спорів визначальною характеристикою є наявність такого критерію, як публічний інтерес. Однозначності підходів до розуміння категорії «публічного інтересу» досі немає. Зокрема, авторським колективом навчального посібника «Способи вирішення публічно-правових спорів з органами влади» [11, с. 78–85] визначено, що змістом публічного інтересу є «пропорційне врахування інтересів фізичних і юридичних осіб, територіальної громади, держави та суспільства». Тож в основу розмежування приватноправового й публічно-правового спорів покладається вирішення питання, чи внаслідок прийнятого управлінського рішення особою досягається отримання бажаного для неї матеріального або нематеріального блага, що є характерним для першої групи правових конфліктів, тоді як в основу публічно-правових спорів покладається наявність управлінсько-владного впливу на громадянина чи іншого суб'єкта [11, с. 86–88].

Зокрема, є практика зарахування до категорії приватноправових спорів розгляду спорів щодо правомірності рішень суб'єктів владних повноважень із питань передавання земельної ділянки до права власності фізичної особи (у такому разі підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства) або юридичній особі (відповідно, є юрисдикцією господарських судів). Зокрема, прикладом, що свідчить про обґрунтованість такого висновку, є положення Рішення Верховного Суду України від 29 березня 2017 р. у справі № 21-3412а16 [12].

Цікавим у цьому аспекті є міркування, наведені у наукових працях Ю.О. Легези [13, с. 208–212], якою обстоюється підхід доцільності віднесення спорів у сфері захисту права на безпечне довкілля до категорії адміністративних спорів через те, що їх предметом є недотримання встановлених стандартів використання й охорони природних ресурсів, які відповідно до Конституції України є стратегічним економічним і правовим базисом реалізації права виключної власності Українського народу на землю, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, що знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони (ст. 13) [4].

Відмова від суб'єктного підходу до визначення категорії «публічно-правового спору» унеможливорює реалізацію класифікації спорів на публічно-правові та приватно-правові спори за ознакою наявності суб'єкта владних повноважень. Вирішення такої правової колізії окремою групою вчених пов'язується з необхідністю запровадження категорії «публічний інтерес» [14, с. 162–167; 11, с. 45–50]. Л.О. Золотухіна визначає публічний інтерес як «розуміння публічного інтересу як сукупності визначених державою історично усталених і ситуативних об'єктивно існуючих потреб, прагнень, цілей громадських об'єднань, окремих соціальних груп, територіальних громад, суспільства, нації та інших учасників правовідносин, механізм реалізації й захисту якої визначається відповідно до чинного законодавства України» [15, с. 94–99].

Натомість нормативне визначення категорії «публічний інтерес» досі немає, що не означає відсутність випадків його застосування, в т. ч. у процесі врегулювання адміністративно-правових спорів. Зокрема, відповідно до постанови Великої Палати Верховного Суду України від 13 лютого 2019 р. у справі № 810/2763/17 визначено, що публічним інтересом є «важливі для значної кількості фізичних і юридичних осіб потреби, які відповідно до законодавчо встановленої компетенції забезпечуються

суб'єктами публічної адміністрації. Тобто публічний інтерес є певною сукупністю приватних інтересів» [16].

Таким чином, реалізація права на оскарження виникає у приватної особи у разі порушення її суб'єктивних публічних чи суб'єктивних приватних прав та інтересів. Підставою для оскарження є виникнення адміністративно-правового спору, сутнісною характеристикою якого є наявність не лише спеціального суб'єктного складу і його предмету – порушення публічного інтересу у розумінні сукупності визнаних державою історично усталених і ситуативних об'єктивно існуючих потреб, прагнень, цілей громадських об'єднань, окремих соціальних груп, територіальних громад, суспільства, нації та інших учасників правовідносин, механізм реалізації й захисту якої визначається відповідно до чинного законодавства України.

Безпосередньо реалізація права на адміністративне оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, що впливають на ефективність здійснення суб'єктивних публічних прав приватної особи, здійснюється, зокрема, відповідно до Закону України «Про звернення громадян» [17]. Однак з урахуванням віднесення до категорії «приватної особи» не лише фізичних, але і юридичних осіб реалізація останніми права на адміністративне оскарження для останніх є неможливою із застосуванням положень Закону України «Про звернення громадян». Подолання такої прогалини у забезпеченні реалізації права на адміністративне оскарження приватними особами, як фізичними, так і юридичними, стане можливим із прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру».

До складових частин системи нормативно-правового регулювання реалізації права на адміністративне оскарження належить і практика Європейського суду з прав людини, що відповідає положенням Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами [18] та Закону України від 18 березня 2004 р. «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» [19].

Застосування результатів практики реалізації європейського законодавства, на думку Р.І. Раїмова [20], дозволяє вирішити конкретну задачу із «правильного застосування законодавства, що становить публічний інтерес» (рішення ЄСПЛ у справі «Трегубенко проти України» від 2 листопада 2004 р.) [21].

Інституційною складовою частиною адміністративно-правового механізму захисту суб'єктивних публічних прав є система органів державної влади та місцевого самоврядування. Саме від ефективності діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування залежить досягнення належного рівня забезпечення та сприяння в реалізації фізичними та юридичними особами суб'єктивних публічних прав у адміністративно-правових відносинах; захист публічних інтересів, які в найбільш загальному розумінні можна визначити як сукупність приватних інтересів, є окремою складовою частиною такого завдання.

Сучасний стан діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб характеризується недостатньо ефективним виконанням владно-управлінських функцій у різних сферах суспільного життя. Показники, які визначають ступінь їх реалізації, свідчать про необхідність посилення ролі правових засобів і форм визначення компетенції суб'єктів владних повноважень, що гарантуватиме законність державного управління. Здійснення таких заходів неможливе без усвідомлення важливості продовження проведення в Україні адміністративної реформи, серед головних напрямів якої залишається забезпечення принципу верховенства права у державі. Тільки за правильного розподілу компетенційних сфер і належного правового регулювання владної діяльності можливий подальший

розвиток діалогу між суспільством і державою [22, с. 32], збалансування приватних, суспільних і державних інтересів.

До елементів адміністративно-правового механізму захисту суб'єктивних публічних прав приватної особи належить і *адміністративно-процедурний* структурний елемент, що розуміється як сукупність адміністративних процедур, за допомогою яких відбувається реалізація прав, свобод та інтересів невіддільних суб'єктів адміністративного права. Пріоритетною метою застосування процедури адміністративного оскарження, як відзначає В.Б. Авер'янов, є відновлення порушених інтересів, підвищення ефективності управлінської діяльності, сприяння чіткому виконанню функцій і повноважень органами та посадовими особами публічної влади [23, с. 238].

Л.О. Золотухіна відзначає необхідність виділення в адміністративно-правовому механізмі захисту публічного інтересу адміністративно-судочинного й адміністративно-деліктного елементів [24, с. 312–315], останній розуміється як реалізація правових норм, що передбачають адміністративну відповідальність через нормативно визначену діяльність уповноважених органів публічної адміністрації.

Висновок. Таким чином, адміністративно-правовий механізм захисту суб'єктивних публічних прав приватної особи є теоретичною конструкцією, яка містить у своїй структурі нормативний базис, системно-суб'єктний склад і формальний порядок здійснення адміністративно-правових заходів у сфері превентивної охорони та захисту й відновлення порушених публічних інтересів. Проблема забезпечення ефективності реалізації адміністративно-правового механізму суб'єктивних публічних прав є відсутність нормативно-правового регулювання здійснення адміністративних процедур, правозастосовні прогалини регламентації здійснення владними суб'єктами дискреційних повноважень тощо.

Список використаних джерел:

1. Іерусалімова І.О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2006. 205 с.
2. Ліпкан В.А. Національна безпека України : навчальний посібник. 2009. Київ : КНТ. 576 с.
3. Грибок І.О. Оскарження рішень органів виконавчої влади в адміністративному порядку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. Київ, 2006. 220 с.
4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. № 30. Ст. 141.
5. Андрійко О.Ф. Державний контроль: теорія і практика: Наук. доповідь. Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького, 1999. С. 9–12.
6. Андрійко О.Ф. Державний контроль на етапі реформування. *Наукові засади вирішення організаційно-правових проблем адміністративної реформи в Україні* : Наукова доповідь / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького, 1999. С. 27–35.
7. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, КАС та інших законодавчих актів : Закон України від 03 жовтня 2017 р. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 48. Ст. 436.
8. Правдюк А.Л. До питання систематизації норм адміністративної відповідальності за порушення земельного законодавства. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2014. Вип. 197. Ч. 2. С. 214–219.
9. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2005. № 35–36, № 37. Ст. 446.

10. Шепель М.А. Способи вирішення адміністративних спорів у сфері захисту права людини на безпечне довкілля. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 2. Т. 2. С. 60–63.
11. Способи вирішення публічно-правових спорів з органами влади : практичний посібник / Л.Б. Сало, І.Я. Сенюта, Н.Є. Хлібороб, А.М. Школик. Дрогобич : Коло, 2009. 112 с.
12. Рішення суб'єкта владних повноважень про передачу у власність земельної ділянки оскаржується в порядку цивільного судочинства і є спором про право (Рішення Верховного Суду України від 29 березня 2017 р. у справі № 21-3412а16). URL: http://protokol.com.ua/ua/vsu_rishennya_sub_ekta_vladnih_povnovagen_pro_peredachu_u_vlasnist_zemelnoi_dilyanki_oskarguetsya_u_poryadku_tsivilnogo_sudochinstva_i_e_sporom_pro_pravo.
13. Легеза Ю.О. Адміністративно-правові засади публічного управління у сфері використання природних ресурсів : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2018. 512 с.
14. Шепель М.А. Позивач у адміністративних спорах у сфері захисту права людини на безпечне довкілля: проблеми представництва інтересів. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»* 2019. № 25. С. 72–80.
15. Золотухіна Л.О. Зміст публічного інтересу як адміністративно-правової категорії. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 1. Т. 2. С. 94–99.
16. Справа № 810/2763/17: постанова Великої Палати Верховного Суду України від 13 лютого 2019 р. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/79883398>.
17. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр>.
18. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
19. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 29. Ст. 367.
20. Раїмов Р.І. Практика Європейського суду з прав людини щодо визначення меж поняття «Публічний інтерес». *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Серія: Право. Вип. 47. Т. 2. С. 157–162. URL: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.47/part_2/38.pdf.
21. Справа «Трегубенко проти України» : рішення ЄСПЛ від 2 листопада 2004 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_355#Text.
22. Муза О.В. Адміністративно-правовий механізм захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 6. С. 32–36. С. 33. URL: <https://instzak.com/index.php/journal/article/download/486/536/>.
23. Виконавча влада і адміністративне право / за ред. В.Б. Авер'янова; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. Київ : Ін Юре, 2002. 668 с.
24. Золотухіна Л.О. Публічний інтерес як адміністративно-правова категорія : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2019. 486 с.